

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний морський університет
Навчально-науковий інститут морського бізнесу
Кафедра «Економіка і фінанси»

СИЛАБУС

Навчальної дисципліни: Економіка

Освітній рівень	<i>Перший (бакалаврський) рівень</i>	
Програма навчання	<i>Освітньо-професійна</i>	
Галузь знань	<i>03</i>	<i>Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>035</i>	<i>Філологія</i>
Освітня програма	<i>«Технічний переклад у сфері морського бізнесу»</i>	
Цикл дисципліни	<i>Природничо-наукова</i>	
Курс та семестр	<i>2 курс, 3 семестр</i>	
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ECTS / 90 академічних годин</i>	
Види аудиторних занять	<i>Лекційні, практичні заняття</i>	
Індивідуальні та (або) групові завдання	<i>Реферат, індивідуальні домашні завдання</i>	
Форми контролю	<i>Залік</i>	

Викладач: доцент кафедри «Економіка і фінанси» Версанова Г.А.
e-mail кафедри: kafedraef@gmail.com

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи економіки» є формування системи знань про загальні основи функціонування і розвитку економіки на мікро- та макрорівні.

Предметом вивчення є базові економічні закони та форми організації економічної діяльності, поведінка економічних суб'єктів та механізм прийняття рішень в умовах обмеженості ресурсів, економічні відносини людей, що об'єктивно виникають між ними у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ та послуг у суспільстві.

Завданнями вивчення дисципліни «Основи економіки» є формування у майбутніх фахівців розуміння основних економічних явищ і процесів, закладання основ економічного мислення, яке опирається на знання економічних законів та механізму їх впливу.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:
Змістовий модуль 1.1. Сучасна ринкова економіка.
Змістовий модуль 1.2. Основи макроекономічного аналізу.

Вивчення дисципліни сприяє здобуттю таких **загальних компетентностей за ОПП:**

- ЗК5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати сучасні проблеми.
- ЗК8. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Внаслідок вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- вимоги Кодексу академічної доброчесності Одеського національного морського університету стосовно дисципліни «Основи економіки», морально-етичні правила та норми академічної поведінки здобувачів освіти, засади політики академічної доброчесності;
- основні етапи розвитку економічної науки;
- виробничі можливості суспільства;
- сутність та види економічних систем;
- сутність та форми організації суспільного виробництва;
- потреби економічного розвитку;
- зміст і роль товарно-грошових та ринкових відносин в економічному розвитку суспільства;
- сутність, форми і функції ринкового механізму та конкуренції;
- закономірності макроекономічного розвитку і основи економічного зростання;
- процес формування попиту, пропозиції і їх взаємодії на ринках;
- теорію ринкових структур;
- сутність податків і податкову систему;
- мету та інструменти державного регулювання економіки;

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **вміти:**

- орієнтуватися у чинних законодавчих актах, які стосуються економіки підприємства, оподаткування, бюджетної політики;
- розраховувати економічні результати діяльності підприємства;
- розраховувати амортизацію основних виробничих фондів різними методами;
- розраховувати основні показники стану та використання основних виробничих фондів;
- вміти аналізувати вплив законів попиту та пропозиції на стан ринку;
- добре орієнтуватись в методах конкурентної боротьби;
- аналізувати особливості соціально-економічних процесів;
- аналізувати взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення та розподілу матеріальних благ в умовах обмежених ресурсів;
- застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму;
- аналізувати економічні явища та процеси;
- оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів.

Внаслідок вивчення дисципліни студенти мають сформувати такі **соціальні навички:**

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (під час обговорення лекційних матеріалів, підготовки рефератів і виконання практичних завдань);
- здатність до безперервного розвитку та самовдосконалення (вивчення додаткових інформаційних джерел у рамках самостійної роботи);
- уміння працювати з інформацією, знаходити та використовувати різні види інформаційних ресурсів (підготовка до аудиторних занять, написання рефератів, використання СМК «Moodle», законодавчої бази та Інтернет ресурсів);
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти;
- здатність працювати в команді та автономно;

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (під час виконання практичних завдань).

Вивчення дисципліни передбачає здобуття таких **результатів навчання**:

- знати термінологію з економічної теорії, економіки підприємства, оподаткування та бюджетної політики держави;
- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування рішень з метою підвищення ефективності діяльності підприємства;
- вміти знаходити і використовувати дані для розв'язання завдань щодо використання обмежених ресурсів;
- вміти аналізувати та критично оцінювати сучасний стан розвитку економіки країни.

Тематичний план

№ з/п	Назва тем, змістовних блоків та модулів	Кількість годин			
		лекції	практичні	Лабораторні	самостійні
1	2	3	4	5	6
1	Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Виробничі потужності суспільства	2	2		8
2	Тема 2. Економічна система суспільства. Форми та відносини власності	2	2		8
3	Тема 3. Форми організації суспільного виробництва. Ринок як форма функціонування товарного господарства	2	2		8
4	Тема 4. Конкуренція в ринковій економіці. Попит та пропозиція як елемент ринкових відносин	2	2		8
5	Тема 5. Основи економіки підприємства. Циклічність економічного розвитку та його наслідки.	2	2		8
6	Тема 6. Макроекономічна структура національної економіки. Грошовий ринок. Грошово-кредитна система і політика.	2	2		8
7	Тема 7. Зайнятість і безробіття, інфляція. Національна економіка, її складові. Глобалізація світової економіки	4	2		12
Всього		16	14		60

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти за дисципліною забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль успішності – це систематична перевірка знань студентів, що проводиться викладачем під час аудиторних занять і в позааудиторний час. Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку. Загальна оцінка розраховується як середнє арифметичне оцінок поточного та підсумкового контролю.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю визначаються згідно «Положення про організацію освітнього процесу Одеського національного морського університету», що прийнято Наказом ОНМУ від 30.08.2019 року №235-орг. Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням застосовуються такі критерії оцінювання результатів навчання:

Бал	Оцінка ЄКТС	Критерії оцінювання
90 – 100	A	Здобувач вищої освіти має глибокі та системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній області; матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо
82 – 89	B	Здобувач вищої освіти виявив достатньо повні знання курсу; дає правильні, хоча і не завжди повні визначення явищ дійсності; оволодів навичками співвідносити теоретичні знання з конкретними ситуаціями; висловлює своє ставлення до варіантних теорій щодо сутності явищ; засвоїв основи аналітичного
75 – 81	C	
67 – 74	D	Здобувач вищої освіти взагалі засвоїв програмний матеріал курсу в передбаченому обсязі з деякими неточностями у визначенні основних явищ та процесів; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і не завжди адекватно; вміє аналізувати набуті теоретичні знання і співвідносити їх з конкретними ситуаціями; виклад матеріалу непослідовний, неточний, з наявними помилками.
60 – 66	E	
35 – 59	FX	Здобувач вищої освіти виявив слабкі (відсутність) знання теоретичного програмного матеріалу; не зміг дати визначення основних провідних категорій та явищ; відсутні навички адекватної оцінки норм і теорій; виклад матеріалу непослідовний, нелогічний, фрагментарний, з грубими помилками.
1 – 34	F	

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Таблиця переведення результатів оцінювання здобувачів вищої освіти

Бал	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
-----	-------------	-------------------------------

90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 – 81	C	
67 – 74	D	Задовільно
60 – 66	E	
35 – 59	FX	Незадовільно
1 – 34	F	

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль, балів																				Підсумковий контроль, балів	
Модуль 1																					
Поточне тестування та самостійна робота																					
Змістовий модуль 1										Змістовий модуль2										Реферат	Підсумковий тест
T1	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	ПР	ПР	ПР		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	3	1	2		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
40										50										10	
100																				100	

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Основні етапи розвитку економічної науки.
2. Предмет економічної теорії.
3. Мікроекономіка. Макроекономіка. Мезоекономіка. Мегаекономіка.
4. Позитивна економіка. Нормативна економіка.
5. Методи економічної теорії.
6. Економічні категорії. Економічні принципи.
7. Економічні закони. Система економічних законів.
8. Функції економічної теорії.
9. Взаємозв'язок економічної теорії з іншими науками.
10. Потреби. Ієрархія потреб. «Піраміда потреб» А. Маслоу.
11. Благо. Види благ. Економічні блага. Економічний закон зростання потреб.
12. Взаємозв'язок потреб і виробництва.
13. Економічні інтереси.
14. Класифікація економічних інтересів.
15. Економічні ресурси.
16. Класифікація економічних ресурсів.
17. Основна суперечність економіки.
18. Проблема вибору.
19. Альтернативність вибору.
20. Три основні завдання організації господарського життя.
21. Крива виробничих можливостей.
22. Еволюція економічних систем та їх сутність.
23. Формаційний підхід до періодизації суспільного розвитку.
24. Цивілізаційний підхід до періодизації суспільного розвитку.
25. Функціональний підхід. Стадійний підхід.

26. Економічна система.
27. Основні елементи економічної системи.
28. Продуктивні сили.
29. Економічні відносини.
30. Механізм господарювання.
31. Система економічних відносин.
32. Типи економічних систем.
33. Традиційна економічна система. Командно-адміністративна економічна система. Ринкова економічна система. Змішана економічна система. Перехідна економічна система.
34. Інститути. Функції інститутів. Інституційна структура економіки.
35. Власність як економічна категорія.
36. Об'єкти власності. Суб'єкти власності.
37. Право власності. Форми власності. Приватна власність як основа ринкової системи.
38. Складові відносин власності. Форми власності в Україні.
39. Еволюція відносин власності.
40. Форми, методи і принципи роздержавлення та приватизації.
41. Сутність суспільного виробництва.
42. Основні риси виробництва. Основні елементи процесу виробництва.
43. Праця. Предмети праці. Засоби праці.
44. Засоби виробництва.
45. Сфери суспільного виробництва.
46. Матеріальне виробництво. Нематеріальне виробництво.
47. Галузева структура суспільного виробництва.
48. Основні фактори суспільного виробництва.
49. Ефективність виробництва. Види ефективності виробництва.
50. Показники економічної ефективності.
51. Ринок. Умови виникнення ринкового господарства.
52. Етапи формування ринку.
53. Ринковий сектор. Бюджетний сектор.
54. Функції ринку.
55. Суб'єкти ринку. Об'єкти ринку. Структура ринку.
56. Класифікація ринків.
57. Інфраструктура ринку. Елементи ринкової інфраструктури. Функції інфраструктури ринку.
58. Моделі переходу до ринку. Еволюційна модель. Модель «шокової терапії». Модель жорсткого регулювання.
59. Переваги ринкової економіки. Недоліки ринкової економіки.
60. Умови виникнення та існування конкуренції.
61. Закон конкуренції. Функції конкуренції.
62. Негативні риси конкуренції. Позитивні риси конкуренції.
63. Конкурентоспроможність.
64. Методи конкурентної боротьби.
65. Цінова конкуренція. Нецінова конкуренція. Нечесна конкуренція.
66. Досконала конкуренція. Недосконала конкуренція. Монополістична конкуренція. Олігополія. Чиста монополія. Моносонія. Концентрація капіталу. Централізація капіталу. Класифікація монополій. Природна монополія. Адміністративна монополія. Економічна монополія.
67. Основні форми економічних монополій: картель, синдикат, трест, концерн, конгломерат, консорціум.
68. Особливості сучасної монополізації суспільства.
69. Негативні наслідки монополізації.

70. Антимонопольна політика. Конкурентна політика.
71. Напрямки антимонопольної політики України.
72. Закон попиту.
73. Ефект доходу. Ефект заміщення.
74. Індивідуальний попит. Ринковий попит. Графік кривої ринкової попиту.
75. Нецінові фактори впливу на попит.
76. Зміна обсягу попиту. Зміна попиту.
77. Закон пропозиції. Індивідуальна пропозиція. Ринкова пропозиція. Графік кривої ринкової пропозиції. Нецінові фактори впливу на пропозицію. Зміна обсягу пропозиції. Зміна пропозиції.
78. Ринкова рівновага. Ціна ринкової рівноваги. Модель Маршала.
79. Надлишок товару. Дефіцит товару.
80. Еластичність. Еластичність попиту за ціною. Види еластичності попиту за ціною.
81. Еластичність попиту за доходом.
82. Нормальні товари. Нижчі товари.
83. Перехресна еластичність попиту.
84. Товари – субститути. Товари – комплементи.
85. Фактори, що впливають на цінову еластичність попиту.
86. Еластичність пропозиції за ціною.
87. Види еластичності пропозиції за ціною.
88. Практичне застосування теорії еластичності.
89. Економічні витрати.
90. Витрати в короткостроковому періоді.
91. Витрати в довгостроковому періоді.
92. Мінімізації витрат.
93. Гранична норма технологічного заміщення.
94. Ефект масштабу виробництва.
95. Види ресурсів підприємства. Основні та оборотні засоби підприємства.
96. Моральний та фізичний знос ОВЗ (основних виробничих засобів). Амортизація.
97. Сутність та види доходів та витрат підприємства. Особливості розрахунку доходів.
98. Собівартість продукції.
99. Сутність та види прибутку підприємства та його розрахунок.
100. Поняття рентабельності підприємства.
101. Макроекономічна рівновага. Моделі макроекономічної рівноваги.
102. Економічний цикл. Теорії циклічних коливань. Класифікація економічних циклів: короткі, середні, довгі.
103. Фази циклу.
104. Економічна криза. Види криз. Особливості сучасних економічних циклів і криз.
105. Система національних рахунків.
106. Валовий внутрішній продукт (ВВП).
107. Валовий національний продукт (ВНП).
108. Методи обрахунку ВВП: виробничий метод, розподільчий метод (за доходами), метод кінцевого використання (за витратами).
109. Номінальний ВВП. Реальний ВВП. Дефлятор ВВП.
110. Чистий національний продукт (ЧНП). Національний дохід (НД). Особистий дохід (ОД), Чистий економічний добробут (ЧЕД).
111. Національне багатство. Економічне зростання.
112. Типи економічного зростання: екстенсивне, інтенсивне, змішане.
113. Показники економічного зростання: абсолютний приріст реального обсягу ВВП, темп приросту ВВП.
114. Чинники економічного зростання.
115. Сутність та походження грошей.

116. Форми та функції грошей.
117. Еволюція функцій грошей.
118. Грошовий оборот. Закон грошового обігу за тлумаченням К. Маркса та І. Фішера.
119. Сутність грошової системи.
120. Системи металевого та паперового обігу. Біметалізм та монометалізм.
121. Структура грошової системи.
122. Валютні курси. Конвертованість валют.
123. Рівновага на ринку грошей.
124. Сучасна кредитно-банківська система.
125. Грошово-кредитна політика: сутність, цілі, інструменти
126. Види безробіття. Форми безробіття.
127. Повна зайнятість.
128. Показники безробіття. Рівень безробіття. Тривалість безробіття.
129. Соціально-економічні наслідки безробіття.
130. Інфляція. Причини інфляції. Види інфляції. Типи інфляції. Показники інфляції.
Індекс цін (рівень інфляції). Темп інфляції.
131. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційне регулювання.
132. Поняття національної економіки.
133. Економічна територія країни.
134. Суб'єкти національної економіки резиденти і нерезиденти.
135. Економічні показники національної економіки.
136. Сутність та види податків. Податкова система і податкова політика України.
137. Податок на додану вартість. Акцизний податок. Податок на прибуток підприємств. Податки з фізичних осіб.
138. Види фіскальної політики.
139. Вбудовані стабілізатори. Податковий мультиплікатор.
140. Сутність і функції державного бюджету. Бюджетна політика. Види бюджетного дефіциту. Державний борг.
141. Зовнішній борг. Внутрішній борг.
142. Бюджетний мультиплікатор.
143. Соціально-економічні передумови глобалізації та форми її прояву.
144. Етапи глобалізації. Цикли глобалізації. Глобальне виробництво.
145. Глобальна система просування товарів та послуг.
146. Глобальна фінансова система.
147. Глобальні ринки робочої сили.
148. Глобальна система обміну результатами інтелектуальної діяльності.
149. Індекс глобалізації.
150. Передумови вирішення глобальних проблем.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Рекомендована література та інші джерела

Основна

1. Основи економіки: навч. посібник / За ред. Л. В. Ширяєвої Одеса: ОНМУ, 2021. 328 с.
2. Альошина І.В. Поведінка споживачів: навч. посібник для вузів: Фаир- Пресс, 2003. 384 с.
3. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 263 с.

4. Базилевич В. Економічна теорія. Політекономія: підручник. 7-е вид. К.: Знання-Прес, 2008. 719 с.
5. Бутук О. І., Волкова Н. І. Економічна теорія: тренінг-курс: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 291 с.
6. Вступ до економічної теорії: підручник / За ред. З. Ватаманюка. 3-тє вид. допов. Львів: Новий Світ, 2006. 368 с.
7. Єщенко П. С., Палкін Ю. І. Сучасна економіка: навч. посіб. К.: Вища шк., 2005. 327 с.
8. Кулішов В. В. Основи економічної теорії: підручник. Львів: Магнолія плюс, 2005. 516 с.
9. Основи економічної теорії: політекономічний аспект / За ред. Г. Н. Климка, В. П. Нестеренка. 4-те вид. К.: Знання-Прес, 2005. 743 с.
10. Основи економічної теорія: підручник / За ред. В. А. Предборського. К.: Кондор. 2002. 492 с.
11. Основи економічної теорії: навч. посіб. / А. У. Уразов, П. В. Маслак, І. В. Саух. К.: МАУП, 2007. 314 с.

Допоміжна

12. Фінанси, гроши та кредит (тексти лекцій): навч. посіб. / Л.В. Ширяєва, С.В. Онешко, Н.В. Хотєєва. Одеса: Інтерпрінт, 2017. 358 с.
13. Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І. Основи економічних знань. 2-ге вид. К.: Знання-Прес, 2003. 503 с.
14. Баб'як М. М., Пешенкова Л. А., Рибчук А. В. Економічна теорія: навч. посіб. К.: Центр навч. л-ри, 2005. 208 с.
15. Дзюбик С. Д., Ривак О. С. Основи економічної теорії: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 336 с.
16. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / За ред. З. Ватаманюка та С. Панчишина. К.: Альтернатива, 2004. 606 с.

Законодавча база

1. Господарський Кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змінами. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15> (дата звернення 3.08.2021).
2. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами. Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 3.07.2021).